

LISTA ROȘIE A SPECIILOR DE PLANTE ȘI DE ANIMALE PENTRU JUDEȚUL SATU MARE

Gavril Ardelean

Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" Arad

În flora și fauna județului Satu Mare există o serie de plante și de animale rare, endemite și relice glaciare de mare importanță științifică și estetică. Unele sunt decretate monumente ale naturii, altele sunt ocrotite prin lege pentru a împiedica dispariția lor. Multe specii rare din natura județului Satu Mare nu fac însă obiectul protecției juridice și cel mai grav este că nimeni nu intervine pentru aplicarea legislației din domeniul ecologic. Prin urmare, faptic nu sunt protejate nici măcar speciile declarate monumente ale naturii sau ocrotite prin lege, de vreme ce multe flori ale speciilor din această categorie sunt comercializate nestingerit pe piața din Satu Mare. În fine, mai este de menționat că județul Satu Mare lipsește aproape în totalitate de pe lista rezervațiilor și monumentelor naturii din România, relevând nepăsarea până nu demult a organelor de resort de a așeza activitatea de protecția și conservare a mediului în consens cu legile și reglementările administrative din domeniu. Pe baza a ceea ce s-a ocrotit prin lege și prin acte administrative județene, precum și a sugestiilor rezultate din diferite lucrări științifice competente, am stabilit o primă listă roșie a plantelor și animalelor ocrotite și a celor care ar trebui ocrotite în județul Satu Mare. Lista roșie, pe care o redăm în continuare, poate fi doar un instrument primar de lucru pentru cei ce trebuie să decidă asupra obiectului protecției speciilor floristice și faunistice din județul Satu Mare.

I. PLANTE OCROTITE SAU CARE AR TREBUI OCROTITE ÎN JUDEȚUL SATU MARE

a) Monumente ale naturii și specii floristice ocrotite în întreaga țară, prezente în județ

Nici o specie din această categorie de plante nu este prezentă în județul Satu Mare. Deci, nici o specie de plante din județ nu este declarată monument al naturii sau nu este ocrotită prin lege.

b) Specii floristice propuse pentru declararea ca monumente ale naturii în județul Satu Mare

Prin Hotărârea nr. 4/1995 a Consiliului județean Satu Mare sunt propuse următoarele specii floristice ca monumente ale naturii în județul Satu Mare:

- *laleaua pestriță* (*Fritillaria meleagris* L.) din pajiștile de la Viile Satu Mare ("Râțul Mare" și "Râțul Mic") și de la Tătărești ("Unghiura"). Tot Karácsonyi (1995) mai propune includerea și a unei porțiuni din pădurea Livada cu floră mai bogată și variată care conține și *laleaua pestriță*;

- *măseaua ciutei* (*Erythronium dens-canis* L.) de pe o suprafață de 100 mp, pe versantul NV al Muntelui Mic, la 50 m sub vârf, în raza Oc.s. Negrești Oaş (Fodor, 1910; Karácsonyi, 1995);

- *rodul pământului* (*Arum maculatum* L.) din Pădurea Bisericii-Tur (Karácsonyi, 1995);

● *ențură albastră* (*Gențiana excisa* L.), necitată de Karácsonyi (1995) în “*Flora și vegetația județului Satu Mare*”, propusă, totuși, din parcul din centrul localității Bixad;

● *narcisa albă* (*Narcissus stellaris* Haw.) din Pădurea Mare, Oc.s. Satu Mare (Karácsonyi, 1995);

● *bulbuci de munte* (*Trollius europaeus* L.) din zona Oaș, Oc.s. Negrești Oaș (Borza, 1966);

● *teiul multiseclar de la Cămârzana* (*Tilia tomentosa* Moench după inițiatorii proiectului de hotărâre; *Tilia cordata* Miller după Karácsonyi, 1995) cu circumferința, la bază, de 16 m și înălțimea de 40 m, estimat la peste 600 ani (Cristea, 1972);

● *salcâmul japonez* (*Sophora japonica* L., *f. pendula*), cultivat, la Satu Mare (Karácsonyi, 1995) la care se mai propune și exemplarul de la Carei (Karácsonyi, 1972);

● *arborele de leale* (*Liriodendron tulipifera* L.) din parcurile fostelor castele de la Pomi, Livada și Medieșu Aurit (Spârchez, 1962);

● *stejarul* (*Quercus robur* L.) numit “Muma Pădurii” din Pădurea Șiter, de lângă Ganaș, Oc.s. Tășnad (Karácsonyi, 1995);

● *platanul* (*Platanus x hybrida* Brot sau *Px acerifolia* Willd) din centrul localității Marna Nouă (Savinescu și Rodosav, 1980);

● *zada* (*Larix decidua* Miller) de la km 9 – Negrești Oaș; Lacul “Groapa Hotchii”, Oc.s. Negrești Oaș (Karácsonyi, 1995)

c) *Specii ce ar trebui ocrotite în județ*

Pentru a le stabili, vom apela la câteva surse bibliografice:

1. Mohan și colab. (1992) în lucrarea “*Rezervații și monumente ale naturii din România*” citează următoarele specii:

Endemisme din flora României:

● *Fumaria jankae*, Hansskn, întâlnită numai la Săcuieni (Bihor) și la Dindești pe v. Ierului (Satu Mare).

Relicte glaciare în mlaștinile eutrofe:

● *Spirea salicifolia* L. la Scărișoara (Karácsonyi, 1995) și Livada (Beldie, 1977-1979);

● *Calamagrostis canescens* (Weber) Roth în câmpiile Nirului, Careiului, Tășnadului și Ierului (Hornung și colab., 1970; Karácsonyi, 1975, 1987; Feichtinger, 1873);

● *Carex elongata* L. pe câmpia Turului (Karácsonyi, 1987);

● *Carex appropinquata* Schumacher în Câmpia Nirului (*Resmeriță și colab.*, 1971; Karácsonyi, 1978).

Relicte glaciare din tinoave:

● *Lycopodium inundatum* L. în Munții Oaș-Gutâi (Mohan și colab., 1992);

● *Scheuchzeria palustris* L. în Oaș, Certeze, mlaștina Poiana Sălătrucului (Karácsonyi și Negrean, 1986-1987);

● *Carex limosa* L., în Oaș, Certeze la Poiana Sălătrucului (Karácsonyi, 1994);

● *Carex pauciflora* Light în mlaștinile din Oaș: câmpul Steregoi (*Lupșa*, 1980), Certeze (Pop, 1978), Buian și Poiana Sălătrucului (Karácsonyi, 1986-1987);

● *Calla palustris* L. la Certeze, mlaștina Brebu (Karácsonyi și Negrean, 1986-1987);

● *Ligularia sibirica* în tinoavele din Oaș, ml. Câmpul Steregoi (*Lupșa*, 1980), ml. Trestia, ml. Brebu și Poiana Sălătrucului (Karácsonyi și Negrean, 1986-1987);

● *Drosera rotundifolia* L. în Munții Oaș-Gutâi, tinoavele din Oaș (*Rațiu și Gergely*, 1978; *Diaconeasa și colab.*, 1958);

● *Andromeda polifolia* L. în tinoavele din Oaş (Cristea, 1979; Pop, 1960; Lupşa, 1979);

● *Vaccinium oxycoccos* L. la Certeze în mlaştinile de la Brebu şi Sălătruc (Blattny, 1912), Buian (*Diaconesa şi colab.*, 1958);

2. *Karácsonyi* C. mai recomandă, în lucrarea sa “*Flora şi vegetaţia judeţului Satu Mare*” (1995), trecerea în rândul monumentelor naturii din judeţ şi următorilor arbori:

● *ginka* (*Ginkgo biloba*, L) din Parcul dendrologic Carei, cu diametrul trunchiului (la 1,30 cm înălţime) de 122 cm şi înălţimea de 26 m (*Dumitru Tătăran*, 1960; *Karácsonyi*, 1972)

● *platanul* (*Platanus hybrida* L.) din Parcul dendrologic Carei, cu înălţimea de 34 m şi cu diametrul de 184 cm (*Karácsonyi*, 1972);

II. ANIMALE OCROTITE SAU CARE AR TREBUI OCROTITE ÎN JUDEŢUL SATU MARE

a) Animale – monumente ale naturii pentru toată ţara întâlnite în judeţ

● *dropia* (*Otis tarda*, L.), prezentă accidental în Câmpia Careiului şi Tăşnadului (*Ardelean*, 1998);

● *egreta mare* (*Egretta alba* L.) pe lacurile din judeţ (*Hamvas şi Karácsonyi*, 1980; *Ardelean*, 1998);

● *egreta mică* (*Egretta garzetta*, L.) pe lacurile din judeţ (*Hamvas şi Karácsonyi*, 1980; *Ardelean*, 1998);

● *lebăda cucuiată* (*Cygnus olor*, Gmelin), oaspete de vară pe unele lacuri din judeţ (*Hamvas şi Karácsonyi*, 1980; *Ardelean*, 1998);

● *lopătarul* (*Platalea leucorodia* L.) specie clocitoare în v. Ierului (*Poliş*, 1968), precum şi în alte arii umede din judeţ (*Hamvas şi Karácsonyi*, 1980; *Ardelean*, 1998);

● *vulturul-pescar* (*Pandion haliaetus* L) în hotarul comunei Petreşti şi în vecinătatea eleşteului Bercu (*Ardelean*, 1998);

b) Specii de animale ocrotite de lege pe întreaga ţară prezente în judeţ

● *piciorongul* (*Himantopus himantopus* L.), observat pe lacurile de la Bercu şi Adrian (*Ardelean*, 1998);

● *rândunica* (*Hirundo rustica*) în mai multe localităţi din judeţ (*Ardelean*, 1998);

● *şoimul rândunelor* (*Falco subbuteo* L.) pe v. Turului (*Ardelean*, 1998);

● *şorecarul încălţat* (*Buteo lagopus* Pont) în mai multe locuri din judeţ (*Ardelean*, 1998);

● *vânturel de seară* (*Falco vespertinus* L.) destul de frecvent în judeţ;

● *huhurezul de pădure* (*Strix aluco*, L.) în special pe v. Turului (*Ardelean*, 1998);

● *huhurezul mare* (*Strix uralensis*, Pallas) în pădurile de şes (*Ardelean*, 1998);

● *râsul* (*Lynx lynx*) uneori în munţii Oaşului şi Gutâiului;

● *ursul* (*Ursus arctos*, L.) în pădurile de foioase din Oaş (*Ardelean*, 1998);

c) Specii faunistice propuse pentru a fi ocrotite de lege

Vom prezenta, în continuare, propunerile din sursele bibliografice mai importante pentru zonă, dar şi cele formulate de A.P.M. Satu Mare.

Propuneri de specii ocrotite de lege din judeţul Satu Mare stabilite în anexa la Hotărârea nr. 4/1995 a Consiliului judeţean Satu Mare (am exclus din anexă speciile ocrotite de lege pentru întreaga ţară):

● *fluturele Deuteronia pudorina* Wcke, identificat în Pădurea Noroieni (*Szabó*, 1996), cunoscut numai din fosta Cehoslovacie şi din sudul Poloniei;

● *fluturele Everes alcetas* Hffmegg, extrem de localizat, găsit numai în Pădurea Mare, dar aici este prezent în număr mare de exemplare (*Szabó*, cit. *Ardelean*, 1998);

● fluturile *Chamaesphex hungarica* Tomola, întâlnit numai la Pir și în Pădurea Mare (Szabó, cit. Ardelean, 1998);

● barza neagră (*Ciconia nigra*, L.) întâlnită la Carei (Hamvas și Karácsonyi, 1980), precum și unele lacuri și râuri ale zonei (Ardelean, 1998);

● cufundac cu gușă roșie (*Podiceps aureus* L.) observat la Foieni (Ardelean, 1998);

● stârc cenușiu (*Ardea cinerea* L.) prezent în pădurile de la Urziceni, Doba și pe v. Turului (Fazekas, cit. Ardelean, 1998);

● potârnichea (*Perdix perdix* L.) prezent în mai multe locuri din zonă (Ardelean, 1998), inclusiv la Foieni;

● sitarul de mal (*Limosa limosa* L.) la Carei (Hamvas și Karácsonyi, 1980), Bercu și Andrid (Ardelean, 1998);

● ierunca (*Tetrastes bonasia* L.) câteva exemplare la Sălătruc-Oaş (Ardelean, 1998);

● pajura (*Aquila chrysaetos* L.) apare, uneori, în Oaş, venind din Maramureș;

● cocoș de mesteacă (*Lyrurus tetryx* L.) probabil în Munții Oaş-Gutâi (Ardelean, 1998);

● eiderul (*Somateria mollissima* L.) observat numai pe lacul de la Tiream (Hamvas și Karácsonyi, 1980)

● vipera cu corn (*Vipera amodytes* L.) apare cu totul surprinzător în Pădurea Noroieni;

● virozubul (*Rutilus pigus virgus*, Lacépède), cunoscut în România numai din râul Tur, la Porumbăști (Bănărescu, 1964);

● pisica sălbatică (*Felis silvestris silvestris* Schreber), prezentă în munții Oaşului și ai Gutâiului precum și pe creasta Culmei Codrului (Ardelean, 1998);

● jderul de copac (*Martes martes* L.) în făgetele din munții Oaş și Gutâi și în cvercinetele din zona Codrului, Tășnadului și Hododului (Ardelean, 1998);

● jderul de piatră (*Martes foina* Erxlb.) distribuit în Munții Oaşului și mai ales ai Gutâiului și accidental pe Culmea Codrului, la Beltiug (Ardelean, 1998);

● vidra (*Lutra lutra* L.) prezentă pe Someș, Tur, Crasna – Homorod și pe eleșteele de la Bercu (Ardelean, 1998);

Iuliu Szabó (1996) ne dă, de asemenea, o listă de specii rare de fluturi din județul Satu Mare care ar trebui protejați:

● *Bradypestis apendiculata* Esper, rar și caracteristic zonelor nisipoase din apropierea Careiului;

● *Zygaena laeta* Hubner găsit un exemplar pe pășunea de lângă Foieni;

● *Agrostis vestigialis* Hufnagel, întâlnit pe dunele de nisip de pe lângă Foieni și Urziceni și numai în Banat și Dobrogea;

● *Hyssia cavernosa*, frecvent în județul Satu Mare, găsit în țară, numai în câteva exemplare, la Șarlota (Timiș);

● *Meliclectria cognata* Freyer, în număr mare lângă Foieni, întâlnit în România în Dobrogea și Cemeți (Turmu Severin);

● *Actinotia radiosa* Esper, frecvent la Foieni, și în câteva puncte din țară;

● *Porphyria noctualis* Hubner, întâlnit la Foieni, iar în țară numai în Delta Dunării și la Vlădeni (Brașov);

● *Ethmia lugubris multidentata* este o subspecie nouă, întâlnită numai în luminișurile din Pădurea Mujdeni;

● *Plusia zosimi* Hubner, găsit numai în două locuri din țară: Șarlota (Timiș) și cursul inferior al Turului (Satu Mare);

● *Lycaena helle*, Schiff prezent în țară numai la Vlădeni (Brașov) și în Pădurea Mujdeni (Satu Mare).

Din "Fauna județului Satu Mare" (Ardelean, 1998) reținem și alte propuneri pentru lista roșie de specii faunistice a județului Satu Mare:

- *păstrăvul indigen* (*Salmo rutta fario*, L.) întâlnit în apele de munte din Oaș;
- *călifarul alb* (*Tadorna tadorna* Pallas) identificat de trei ori, în perioada migrației pe Tur;
- *călifarul roșu* (*Tadorna ferruginea*, Pallas) observat foarte rar pe lacul Bercu;
- *șorecarul comun* (*Buteo buteo* L.) în aceleași locuri ca și specia antecedentă;
- *vânturelul roșu* (*Falco tinnunculus* L.) în zona de deal și de câmpie a județului;
- *corbul* (*Corvus corax* L.) întâlnit în zona de șes și colinară a județului;
- *ciocăntorsul* (*Recurvirostra avosetta* L.) apare accidental pe lacul Bercu;
- *sfrânciocul mare* (*Lanius escubitor* L.) prezent în fauna de câmpie a județului;
- *liliacul* (*Myotis myotis* Borkh) identificat la Cehal, Homoroade, Orașu Nou;
- *liliacul urechiat* (*Plecotus auritus* L.), frecvent în zonă;
- *liliacul cu urechi late* (*Barbastella barbastellus*, Schreber) la Tășnad și Carei;
- *liliacul* (*Rhinolophus hipposideros*, Bechst) întâlnit la șes;
- *popândăul* (*Citellus citellus*, Pallas) frecvent în zona de câmpie;
- *hârciogul* (*Cricetus cricetus* L.) frecvent în zona de câmpie;
- chilopodul *Lithobius aeruginosus luciae* Matic identificat în țară într-un singur loc, în Munții Gutâiului;
- ortopterul *Myrmecophila acervorum* Panzer găsit în țară numai la Sadu (Sibiu) și Tășnad;
- *himenopterul Astiphromma transylvanicum* Kiss, citat pentru România doar de la Hârboanca (Vaslui) și Hodod;
- *broasca țestoasă de apă* (*Emys orbicularis* L.) din locurile de câmpie;
- *fundacul mic* (*Gavia stellata*) observat o singură dată în județ la Carei;
- *corcodelel mic* (*Podiceps ruficollis*, Pallas) rar, pe lacurile de șes;
- *corcodelel cu gât roșu* (*Podiceps griseigena*, Bodd) foarte rar, în Câmpia Ierului;
- *rața moțată* (*Aythya marila*, L.) observată o singură dată la Bercu;
- *ferestrașul moțat* (*Mergus serrator* L.) observat o singură dată pe lacul Călinești Oaș;
- *culicul mic* (*Numenius phaeopus* L.) observat un singur exemplar o singură dată la Bercu;
- *becațina mică* (*Lymanryptes minimus*, Brunn) rar în zonele umede.

Această listă roșie de specii floristice și faunistice pentru județul Satu Mare va fi, desigur, completată cu alte propuneri care vor rezulta din cercetarea viitoare cantitativă a populațiilor de plante și de animale din județ.

BIBLIOGRAFIE

- Ardelean G., (1998), *Fauna județului Satu Mare*, Ed. "Vasile Goldiș" University Press, Arad
- Bănărescu P., (1964), *Pisces Osteichthyes*, Fauna R.S.R., XIII, Ed. Acad. R.S.R.
- Beldie Al., (1997-1979), *Flora României. Determinator ilustrat al plantelor vasculare*, I-II, Ed. Acad., București
- Blattny T., (1912), *Megjegyzések Pax "Grundzüge der Pflanzenverbreitung in den Karpathen"* (I és II Kötet) című munkájához. Bot. Közl., 11, 5-6, 185-193

- Borza Al.**, (1966), *Cercetări etnobotanice în Țara Oașului*, An: Muz. Etnogr. al Transilvaniei, Cluj (1962-1964), 249-266
- Cristea V.**, (1972), *Teiul secular de la Cămărzana, Satu Mare*, St. com. II, 387-394
- Cristea V.**, (1979), *Considerații asupra evoluției teritoriului județului Satu Mare*, Școala sătmăreană, Casa Corpului Didactic, Satu Mare, 197-204
- Diaconeasa B., Soran V., Boscaiu N.**, (1958), *Semnalări de noi tinoave și mlaștini în regiunea Platoului Oșan-Maramureșean*. Contrib. bot. Cluj, 159-164
- Dumitru Tătăranu.** (1960), *Arbori și arbuști ornamentali și forestieri cultivați în R.P.R.*, Ed. Agro-Silvică, București
- Feichtinger S.**, (1873), *Kraszna megye flórájából*, Math. Term. Tud. Közl., IX, 55-115
- Fodor F.**, (1910), *Adatok Szatmár vármegye flórájához*, Egyet. Term. Tud. Szöv. Evk. (1909) 1910, 35-52
- Hamvas I. și Karácsonyi C.**, (1980), *Date privind avifauna din zona orașului Carei*. Satu Mare, Studii și comunicări Muzeul județean Satu Mare
- Haring P.**, (1964), *Contribuții la studiul evoluției pădurilor din districtul Câmpia Someșului*, St. cerc. biol., Seria bot., 16, 323-327
- Karácsonyi C.**, (1972), *Parcul dendrologic din Carei, Satu Mare*, St. Com. II, 373-385
- Karácsonyi C.**, (1975), *Contribuții la studiul florei și vegetației terenurilor de interdune din Câmpia Nirului, Satu Mare*, St. Com., III, 231-246
- Karácsonyi C.**, (1983), *Ocrotirea monumentelor naturii și a rezervațiilor naturale din județul Satu Mare*, Ocrot. nat. med. înconj. 27, 1, 59-60
- Karácsonyi C.**, (1987), *Elemente montane în stațiuni de joasă altitudine din nord-vestul României*, St. cerc. biol., Seria biol. veg., 39, 2, 101-107
- Karácsonyi C.**, (1994), *Pflanzengeographisch bemerkenswerte Standarte am Rand des Oaş-Gutin Gebirges (Nordsiebenbürgen)*. Naturwiss. Forschung über Sibenburgien, S, Siebenbürgisches Archiv, Köln, 77-93
- Karácsonyi C.**, (1995), *Flora și fauna județului Satu Mare*, Ed. Muzeul jud. Satu Mare
- Karácsonyi C., Negrean G.**, (1986-1987), *Contribuții la flora Munților Oaş-Gutâi (județul Satu Mare)*, Satu Mare, St. Com., VII-VIII, 373-377
- Lupșa Viorica**, (1979), *Corologia speciei Andromeda polifolia L în Carpații românești*. Contrib. Bot. Cluj Napoca, 61-64
- Lupșa Viorica**, (1980), *Evoluția postglaciară a ecosistemelor forestiere din "Țara Oașului"*, Contrib. Bot. Cluj Napoca, 63-68
- Mohan Gh., Ardelean A., Georgescu M.**, (1993), *Rezervații și monumente ale naturii din România*, Ed. Scaiul, București
- Pop E.**, (1960), *Mlaștinile de turbă din R.P.R.*, Ed. Acad., București
- Pop I.**, (1978), *Pădurea, importanța și rolul ei în dezvoltarea societății. Unele aspecte cu privire la flora forestieră și fauna cinegetică a jud. Satu Mare*, Școala Sătmăreană, Casa Corpului Didactic, Satu Mare, 71-82
- Rațiu O., Gergely I.**, (1978), *Analiza complexă a florei "Țării Oașului"*. Contrib. Bot. Cluj Napoca, 217-226
- Savinescu V., Radosav D. (red.)** (1980), *Județul Satu Mare (cap. Flora și fauna. Protecția mediului înconjurător)*. Ed. Sport-Turism, București, 27-38
- Spârchez Z.**, (1962), *Noutăți dendrologice în nord-vestul țării*. Rev. Pădurilor, LXXVII, 45-49
- Szabó I.**, (1996), *Specii rare de fluturi (Lepidoptera) din județul Satu Mare*. Satu Mare, Studii și comunicări, XIII, 423-427

The Red List of the Plant and Animal Species for the Satu Mare County (Summary)

A red list of the species of plants and animals for the Satu Mare County is presented, since up to the present, law has protected very few endangered species.

In as far as the plants are concerned, 12 species are suggested to become monuments of nature, on the basis of the Decision no. 4/1995 issued by the Satu Mare County Council, as well as other 16 species which should be protected by law, according to suggestions concluded by different bibliographic sources.

The 6 animal species which are monuments of nature for the whole country can be found in this county too. Things are the same for the 9 animal species protected by the law all over the country and present in this county, as well as for the 53 species suggested to be protected within the county, inspired by different scientific studies.